

Position Paper Seniorencolatie

Rondetafelgesprek koopkracht van ouderen 10 maart 2022

Algemeen

De Seniorencolatie gelooft in een maatschappij, waarin een ieders waarde en kwaliteiten tot op hoge leeftijd worden erkend en benut. Daartoe is nodig dat de inkomenspositie van senioren zodanig is dat de participatie en integratie in de samenleving maximaal is.

Voor de lange termijn geldt dat de koopkracht van gepensioneerden gelijke tred moet houden met die van de totale bevolking. De kern van koopkrachtbehoud- en verbetering ligt principieel aan de voorkant; primair leidt een verhoging van het bruto-inkomen tot een betere koopkracht.

De wensen van de Seniorencolatie

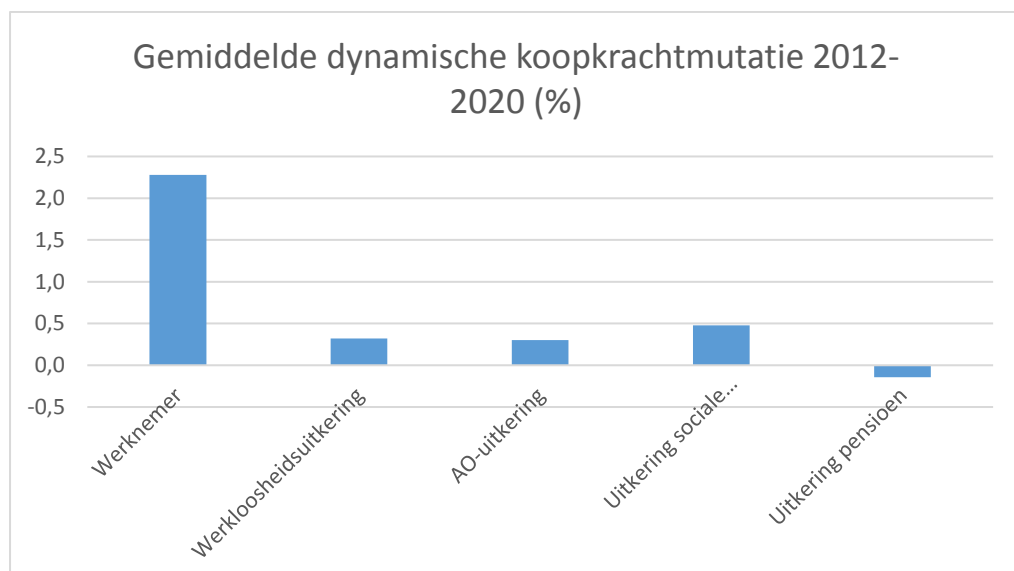
- a. Voor de meeste gepensioneerden is het koopkrachtbeeld nu negatief. Dat is niet evenwichtig. Het kabinet moet de **belofte uit het coalitieakkoord over “een evenwichtig en gemiddeld positief koopkrachtbeeld voor iedereen”** nakomen.
- b. **Koopkrachtreparatie in 2022-2023.** Dikwijls is koopkrachtreparatie een kwestie van maatwerk. Natuurlijk is het verstandig als het kabinet dit in de voorjaarsbesluitvorming op een pragmatische manier aanpakt. Maar **koopkrachtbeleid voor senioren mag niet beperkt blijven tot lapmiddelen en halfslachtigheid.** Daarvoor zijn de achterstanden te ernstig en te breed.
- c. **Het plan voor ontkoppeling van de AOW moet van tafel.** Ook de Eerste Kamer heeft zich al tegen de ontkoppeling uitgesproken. Extra koopkrachtreparatie vanwege de inflatie en hoge energieprijzen in 2022-2023, mag geen rechtvaardiging zijn om de AOW-ontkoppeling in 2024-2025 door te zetten.

- d. Zolang deze niet als excuus voor AOW-ontkoppeling dient, is verhoging van de ouderenkorting een sympathieke maatregel. Maar **er moet een eind worden gemaakt aan de verzilveringsproblematiek**, zodat belastingkortingen ook terecht komen bij senioren met lagere inkomens.
- e. Naar verwachting voldoen vier van de vijf grote pensioenfondsen met het overgrote aantal deelnemers na uitvoering van de motie-Gijs van Dijk c.s. over het indexeren van pensioenfondsen met een beleidsdekkingsgraad van 105%, nog steeds niet aan de vereiste norm om te kunnen indexeren. Om te voorkomen dat (aanstaand) gepensioneerden nog jaren moeten wachten op pensioenindexatie, is een intensivering nodig van de inspanningen om te kijken wat er wél kan in plaats van wat er niet kan, met als doel **op korte termijn pensioenindexatie** te realiseren. De noodzaak om de indexatie van pensioenen in ere te herstellen blijft voor wat betreft de Seniorencoalitie gelden, ongeacht het al dan niet doorgaan van de AOW-ontkoppeling.

Waarom vindt de Seniorencoalitie deze punten van belang?

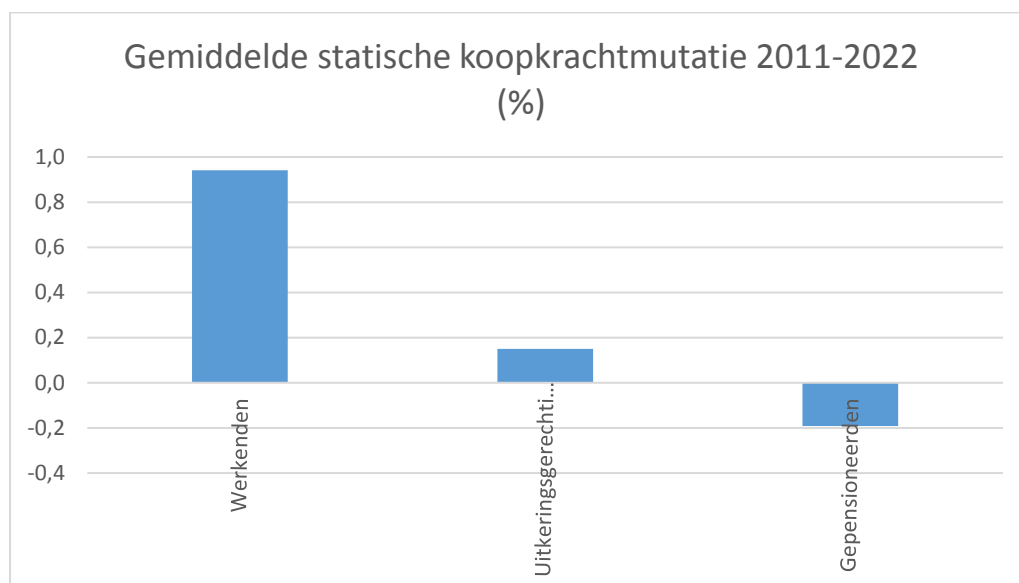
Over een reeks van jaren is de gemiddelde **koopkrachtontwikkeling van gepensioneerden negatief**. Omdat zij ook **achterblijven bij andere groepen**, ontstaat er een dubbele achterstand.

Figuur 1 Gemiddelde mediane dynamische koopkrachtmutatie 2012-2020¹

¹ In de beantwoording van feitelijke vragen over de SZW-begroting 2022 heeft het kabinet cijfers gepresenteerd over de dynamische mediane koopkrachtontwikkeling van Nederlandse huishoudens naar voornaamste inkomensbron in de jaren 2012 t/m 2020. In de beantwoording schrijft het kabinet dat de cijfers per jaar niet kunnen worden opgeteld om tot een cumulatief beeld te komen omdat het mediane huishouden niet noodzakelijkerwijs elk jaar hetzelfde huishouden is. Om toch een beeld te schetsen, laat Figuur 1 zien dat de gemiddelde mediane koopkrachtontwikkeling voor mensen met een pensioenuitkering de afgelopen jaren negatief is geweest (-0,1%), terwijl die van de andere genoemde inkomensbronnen licht tot sterk positief was

Figuur 2 Gemiddelde mediane statische koopkrachtmutatie 2011-2022 ²

- Mede door achterwege blijven van indexatie in de tweede pijler is de koopkracht bij gepensioneerden in de afgelopen elf jaar met bijna 5% afgenomen, terwijl werkenden in dezelfde periode bijna 18% in de plus scoren.
- Volgens recente cijfers van De Nederlandsche Bank bedroeg het belegde vermogen voor risico van pensioenfondsen in het derde kwartaal van 2021 EUR 1741 miljard. In het derde kwartaal van 2008 (toen de kredietcrisis zich steeds nadrukkelijker manifesteerde) bedroeg dit nog slechts EUR 621 miljard. **Gepensioneerden kunnen het jaar na jaar uitblijven van indexeren niet rijmen met de omvang en toename van de pensioenvermogens.**
- Het **coalitieakkoord doet onvoldoende** om de negatieve koopkrachtontwikkeling van gepensioneerden te repareren. Voor gepensioneerden is de koopkrachtreparatie als gevolg van het coalitieakkoord ook relatief klein. Wij realiseren ons dat medianen en gemiddelden slechts een gestileerd beeld geven van de vele individuele huishoudenssituaties die er bestaan, maar uit de CPB-analyse van het coalitieakkoord blijkt dat een grote meerderheid van de gepensioneerden **onder de nullijn** uitkomt.

² Op basis van de bijlagen bij de Macro-Economische Verkenning 2022 kan ook berekend worden hoe de statische koopkracht zich (op basis van de inzichten uit september 2021) heeft ontwikkeld. Ook hier is de gemiddelde mediane koopkrachtmutatie voor gepensioneerden negatief (-0,2%), en achterblijvend bij andere groepen (zie Figuur 2).

Tabel 1 Gemiddelde jaarlijkse koopkrachtmutatie (%) 2022-2025 zonder resp. inclusief effect coalitieakkoord ³

	Basis pad (excl. CA)	Effect coalitieakkoord (CA)	Totaal (basis pad + CA)
Werkenden	-0,3	+0,4	+0,1
Uitkeringsgerechtigden	-0,4	+0,5	+0,1
Gepensioneerden	-0,7	+0,3	-0,4

- Tegen deze achtergrond is het des te frustrerender dat senioren niet meeprofiteren van de extra verhoging van het minimumloon in 2024-2025. De **uitzondering van de koppeling** aan de extra Wml-verhoging betekent een relatieve verlaging van het inkomensniveau van een groep die reeds achterblijft. Ook schept deze AOW-ontkoppeling een onwenselijk precedent.
- Door de AOW uit te zonderen van het doorkoppelen van de extra verhoging spaart het kabinet in eerste instantie EUR 2,4 miljard uit en structureel EUR 2,9 miljard. Uitgaande van ca. 3,5 miljoen AOW-uitkeringsjaren is dat grofweg EUR 700-800 per jaar per AOW'er.
- Het CPB kon in januari 2022 geen nauwkeurige bedragen geven voor het netto inkomenseffect van de AOW-ontkoppeling. Uit eerdere berekeningen leidde het CPB wel af dat de verhoging van de netto AOW dan iets boven de 4% zou liggen. Als we op basis hiervan zelf met een percentage van 4% gaan rekenen, scheelt het niet-koppelen een alleenstaande AOW'er inclusief vakantiegeld netto ca. EUR 49 per maand in 2025. Voor paren scheelt het netto ca. EUR 70 per maand.
- In de Startnota van minister Kaag is een bedrag oplopend tot EUR 625 miljoen in 2025 uitgetrokken voor de verhoging van de ouderenkorting. Dit is ruwweg slechts een kwart van het bedrag dat wordt bespaard door de ontkoppeling en is alleen om deze reden al geen passende compensatie. Daarnaast **schieten AOW'ers met een laag inkomen niets op met een verhoging van de ouderenkorting**, omdat zij te weinig of soms zelfs in het geheel geen inkomstenbelasting betalen om de ouderenkorting volledig te kunnen verzilveren.
- Door de **hoge inflatie en sterk stijgende energieprijzen** krijgen niet alleen senioren met een laag inkomen het erg moeilijk om de eindjes aan elkaar te knopen. Ook senioren met een middeninkomen zullen in de financiële problemen komen.
- Mede door de geopolitieke crisis gaan de ontwikkelingen zo snel dat het moeilijk is om grip te houden op de cijfers, maar het moge duidelijk zijn dat dit een groot probleem is en dat gewaarborgd moet worden dat senioren het hoofd boven water kunnen houden.

³ In januari publiceerde het CPB een analyse van het coalitieakkoord. Uit deze cijfers hebben wij Tabel 1 geconstrueerd. Deze tabel laat zien wat de koopkrachtontwikkeling deze kabinetsperiode zou zijn zonder de maatregelen uit het coalitieakkoord (kolom 2, basis pad excl. coalitieakkoord), wat de effecten zijn van het coalitieakkoord (kolom 3) en welk totaal effect resulteert (kolom 4, basis pad plus coalitieakkoord).